

Jonathan FREEDLAND

**CERCUL
TRĂDĂTORILOR**

**Cei care s-au revoltat împotriva naziștilor
și spionul care i-a trădat**

Traducere din limba engleză
de Dan Criste

POLIROM
2026

Cuprins

<i>Despre surse</i>	11
<i>Nota autorului</i>	13
<i>Personajele</i>	17
<i>Hărți</i>	20
Prolog	25

Partea I

INVITAȚII

1. Sfârșitul Germaniei	33
2. Diplomatul.....	51
3. Contesa	55
4. Văduva și fiica ei	64
5. Directoarea de școală.....	69
6. În interior	72
7. Cercul.....	81
8. Noaptea de cristal.....	86
9. Cineva trebuie să spună adevărul	89
10. Detectivul	92
11. Vremea să moară	96
12. O spioană printre noi	102
13. Testul	107
14. O înmormântare secretă	111
15. Drumul spre libertate	117
16. Proscrisă	121

17. Prezent la creație	124
18. Calea rezistenței	130
19. Otrava Blondă	138
20. Bombă în avion	142
21. Strânsoarea crește	147
22. O misiune secretă	151
23. Hai, trageți	157
24. Breșa	162
25. O invitație la ceai	169
26. Agentul Robby	173
27. Un musafir neașteptat	178
28. Spirite înrudite	184
29. Un trădător infiltrat	187

Partea a II-a

DUPĂ CEAȘI

30. Zidurile au urechi	199
31. O cârțiță la sediu	204
32. Al șaselea simț	208
33. Avertizări	214
34. Dincolo de graniță	219
35. Dublă cacealma	223
36. Mătase și dantelă	229
37. Himmler hotărăște	233
38. Descinderi în zori	236
39. Dusă este libertatea	241

Partea a III-a

PRIZONIERII

40. Căderea	251
41. Prima confruntare	256
42. Ravensbrück	265

43. Amenințări și intimidări	272
44. Trup și suflet.....	278
45. Urmările.....	281
46. Puntea iubirii	285
47. Chinul vinovăției	289
48. În mâinile lui Dumnezeu	294
49. Aproape o minune	298
50. Mâna sorții	304

Partea a IV-a

JUDECATA

51. Tribunalul	309
52. Judecătorul care spânzură.....	313
53. Pe banca acuzaților	317
54. „Persoană ostilă statului”.....	322
55. Martorul principal	328
56. Verdictul	332

Partea a V-a

PEDEAPSA

57. Uciderea lui Hitler	341
58. „Führerul Adolf Hitler a murit”.....	345
59. Un nume pe o listă.....	349
60. Cârligul de măcelărie.....	353
61. Operațiunea „Mobila suedeză”	358
62. Culoarul morții.....	363
63. Registrul omorurilor	369
64. În centrul atenției.....	373
65. Din nou inculpate	377
66. O eliberare miraculoasă.....	383

Partea a VI-a
DUPĂ RĂZBOI

67. La lumina zilei	393
68. Mărturii	400
69. De-a lungul generațiilor	406

Partea a VII-a
TRĂDĂTORUL

70. „Inculpatul se face vinovat”	413
71. „Psihopatie congenitală”	416
72. „Lucruri atât de murdare”	422
73. „Mai poți să dormi?”	428
74. Trădarea	432
<i>Mulțumiri</i>	439
<i>Credite pentru fotografii</i>	443
<i>Note</i>	445
<i>Bibliografie</i>	483
<i>Index</i>	497

Prolog

12 ianuarie 1944

Într-o dimineață rece de ianuarie a anului 1944, șapte agenți ai Gestapoului¹, doi dintre ei inspectori, s-au oprit cu mașina în fața unei cabane dintr-un orășel de munte din sudul Bavariei. Era în mijlocul săptămânii, într-o zi de miercuri, și era război. Cu câțiva ani înainte ar fi fost în toiul sezonului de schi, căci zăpada din zona Partenkirchen era curată, impecabilă. Cei șapte veniseră însă aici cu treabă.

Avându-i în frunte pe inspectori – două femei –, cei de la Gestapo nu au așteptat să li se deschidă ușa. Au dat buzna în casă și au găsit imediat ținta.

Era o femeie la vreo cincizeci și cinci de ani, scundă și subțire, cu un păr alb pe care nu aveai cum să nu-l observi. De obicei, se afla la Berlin, unde fusese multă vreme o prezență regulată la unele dintre cele mai prestigioase mese din oraș, precum și o amfitrioană foarte admirată. Agenda ei era plină cu nume de ambasadori și intelectuali, savanți și politicieni: pe acei berlinezi pe care nu-i știa ea, nu merita să-i cunoști. Se mutase aici, în acest loc îndepărtat din munți, cu doar câteva săptămâni înainte, după ce casa ei din capitală fusese bombardată, refugiul ales fiind casa surorii ei nemăritate. Acum însă nu mai era un refugiu. Cei de la Gestapo i-au ordonat să nu se clikească.

A făcut cum i s-a spus – a rămas nemișcată în timp ce ofițerii au răscolit apartamentul cu două camere în care locuia. Percheziția a continuat timp de o oră întreagă. Deși era devreme, iar ea nu se îmbrăcase încă, nu i s-a dat voie să se retragă în altă

încăpere. A trebuit să se îmbrace în prezența celor de la Gestapo, care au continuat să caute. Ea îi privea cum se uită la ea.

După puțin timp, agenții au trecut la casa de alături, ceea ce ea știse că se va întâmpla. Acolo se adăpostea fiica ei, contesa zveltă și frumoasă după care lumea întorcea capul la petrecerile din Berlin, deși era încă adolescentă. Se recupera după o operație complicată care o imobilizase la pat, în urma unei răni suferite când casa familiei din Berlin fusese bombardată. Era pompier voluntar și încercase cu disperare să stingă focul – atacurile aeriene provocau întotdeauna incendii –, de teamă că îi va mistui casa. Rănită sau nu, bolnavă sau nu, urma să fie arestată și ea.

La fel și celelalte două persoane prezente în acea dimineață: sora necăsătorită și menajera care lucra pentru familie din 1911, când fusese angajată ca servitoare și bonă. Cei de la Gestapo voiau să fie ridicate toate: astfel, descinderea din zori rămânea secretă, iar cele care asistaseră la ea n-ar mai fi putut spune nimic din arest. Poliția le-a luat pe cele patru femei în trei mașini.

În aceeași dimineață de ianuarie, în orașul Meaux din Franța ocupată de naziști, au sosit la un sanatoriu pentru soldați răniți trei SS-iști. Pacienții erau soldați din Wehrmacht, dar centrul era administrat de Crucea Roșie Germană. Printre infirmiere și medici se afla o femeie crescută pe un mare domeniu din Pomerania, fiică a unor nobili protestanți din Germania. Se făcuse remarcată profesional; cu câțiva ani înainte, era căutată de unii dintre cei mai distinși cetățeni ai Berlinului pentru priceperea ei. După ea veniseră SS-iștii.

Femeia cu trăsături ferme, impresionante, lua micul-dejun în sala de mese înainte de a porni într-o călătorie cu trenul la Paris, pentru a se consulta cu superiorii în privința următoarei sale mutări în organizație. SS-iștii știau totul despre asta. Când au intrat, aparent joviali, au strigat la ea: „Nu trebuie să mai iei trenul până la Paris. Te ducem noi cu mașina!”³. Pe toți părea să-i amuze foarte tare asta.

A înțeles imediat ce se-ntâmplă și s-a mișcat repede. S-a întors spre casierul de la sanatoriul soldaților, în care avea încredere, și l-a rugat, desigur, șoptindu-i discret, să aibă grijă de un dosar al ei care conținea scrisori personale. I-a spus exact unde îl va găsi în camera ei.

Era însă prea târziu. Cu ceva timp înainte, se gândise să încerce să treacă granița, să fugă din Germania în Elveția, dar acum nu mai avea nicio șansă de scăpare. Cei trei SS-iști au dus-o în cameră cu brațele strânse la spate, urmărindu-i fiecare mișcare. Ea a stat în picioare în timp ce ei deschideau fiecare sertar, examinau patul în care dormise, inspectau mobilierul centimetru cu centimetru. Inevitabil, au găsit dosarul cu scrisorile, dintre care una conținea un mesaj de adio pe care îl scrisese știind că va veni această zi.

Nu putea decât să privească în timp ce ei scotoceau prin camera care, cu numai câteva minute înainte, fusese un spațiu privat, mâinile grosolane ale reprezentanților statului atingând lucruri intime care îi aparținuseră. Ce avea ea aceștia îi luau.

În tot acest timp, femeia își dădea seama că este urmărită, nu doar de acești oameni, ci și de cei care, până atunci, îi fuseseră colegi. Ei erau acum spectatori la arestarea sa, privind pe ferestrele clădirii de vizavi. Nu simțea la ceilalți nici cea mai mică simpatie pentru ea, nici măcar milă. Nu detecta la ei nici mânie față de SS-iști pentru ceea ce făceau. Era doar acel sentiment care îi cuprindea pe foarte mulți germani când vedeau un vecin sau un coleg de muncă ridicat de autorități: un amestec de ușurare că nu erau ei și teamă că le va veni și lor rândul.

La aceeași oră, în unul dintre cartierele mai liniștite ale Berlinului, cineva bătea la ușa locuinței unui fost slujbaş care ajunsese să dețină una dintre cele mai influente funcții din administrația germană. Chel, cu trăsături pronunțate, ar fi fost cândva ușor de recunoscut în cercurile conducătoare din Berlin, admirat ca un înalt funcționar deosebit de rafinat. Ciocănitul nu s-a oprit. Știa ce înseamnă asta și a mers fără să scoată o vorbă, nici măcar

atunci când l-au înghesuit într-o mașină și l-au dus la birourile Gestapoului, Poliția Secretă de Stat⁴, din Kurfürstendamm 140, acel bulevard lung și larg pe care berlinezilor le plăcea să-l asemene cu Champs-Élysées.

Exact în momentul respectiv mergea la serviciu o femeie de douăzeci și doi de ani care fusese cândva una dintre cele mai bogate tinere moștenitoare din Germania și care moștenise deja ochii frumoși și mari ai mamei sale. Crescuse într-o clădire de pe malul râului Spree, într-un apartament atât de mare, încât fiecare cameră era cât o garsonieră spațioasă⁵. Fusese dusă la școală de un majordom, călătorise la Roma, la Paris și peste Atlantic la clasa întâi pe când era încă adolescentă și mersese la petreceri la Londra împreună cu debutantele și cu amoretzilor, stând la niște prieteni din Berkeley Square în ultimul mare „sezon”⁶ dinainte de război.

Acum lucra la un birou, iar pentru a ajunge acolo trebuia să o ia prin parc până la stația de metrou. Deodată, pe neașteptate, mai mulți bărbați au ieșit din tufișuri și s-au postat în fața ei. Purtau inconfundabilele haine lungi din piele ale Gestapoului și i-au cerut să meargă cu ei. A văzut o mașină care aștepta în apropiere cu motorul pornit. A făcut ce i s-a spus, iar bărbații au urcat-o în mașină, care a demarat.

În altă parte a orașului, o altă femeie, mai în vârstă, a fost băgată într-o Grüne Minna, o dubă a poliției.

Totul s-a petrecut repede, în doar câteva ore, bărbații și femeile din Gestapo și SS desfășurând pe tot teritoriul Reichului o acțiune eficientă, discretă și bine coordonată. Până la prânz, aproape toți suspectii vizați de ei fuseseră arestați. Alți doi nu au putut fi găsiți timp de câteva zile. În scurtă vreme însă, Gestapoul avea să-i prindă și pe ei.

Cei implicați știau că nu era nimic obișnuit în ceea ce făceau. În primul rând, arestările nu fuseseră autorizate de un funcționar oarecare, ci de însuși Heinrich Himmler⁷, Reichsführer SS și comandant al organelor de securitate ale statului nazist.

Aceasta se explică, pe de o parte, prin gravitatea acuzațiilor, iar pe de altă parte, prin identitatea celor acuzați: ce erau acești bărbați și aceste femei și ce nu erau. Nu erau suspecții obișnuiți. Nu erau comuniști sau agitatori de stradă. Nu erau membri ai unor categorii sociale disprețuite, pe care statul le considera de multă vreme inferioare din punct de vedere genetic sau rasial. Cu o singură excepție, nu erau evrei.

Dimpotrivă, proveneau din înalta societate germană, din lumea caselor impozante din orașe și a domeniilor din zonele rurale, a serilor de operă și a balurilor de la ambasade. Aveau titluri și bijuterii, precum și relații impecabile. Erau ultimii oameni care să fie arestați în zori.

În plus, nu erau o adunătură de indivizi ridicați la întâmplare în aceeași zi de ianuarie. Erau un grup, alcătuit din oameni care se împotravisera în secret regimului nazist timp de aproape un deceniu, întâlnindu-se și acționând în umbră, răspândind informații, unindu-și aptitudinile unice, salvând vieți. Acum erau însă acuzați de ceva ce, în Germania lui Hitler, era considerat cea mai gravă infracțiune posibilă: trădarea. Erau etichetați trădători ai celui de-al Treilea Reich.

Destinele li se împletiseră cu aproximativ patru luni înainte, când s-au întâlnit la ceea ce unui observator din afară i s-ar fi părut o reuniune complet nevinovată: un ceai dat într-o după-amiază cu ocazia zilei de naștere a unui prieten. Dar acest eveniment îi va expune în cele din urmă riscului de a ajunge în ștreang și sub lama ghilotinei. Reverberațiile lui se vor resimți până la vârful Reichului, afectând chiar modul în care va purta Germania războiul împotriva inamicilor săi, Aliații.

Erau două persoane care, urmărind cum se desfășura totul și găsind o plăcere deosebită în arestările din acea dimineață de iarnă, făcuseră posibilă, împreună, concretizarea acestui moment. Ele îl plănuseră și îl puseseră la punct. Prima persoană era unul dintre cei mai necruțători oameni ai celui de-al Treilea Reich, personaj principal în cel mai întunecat capitol al istoriei secolului XX. A doua persoană fusese invitată la ceaiul aniversar, era

un camarad și un aliat al membrilor grupului, cel care îi convinsese că îi unea o cauză comună. Căci grupul fusese victima unei mari înșelătorii și trădări săvârșite de o persoană pe care o credeau de-a lor – și a simplei incapacități a oamenilor de a înțelege că nu toate pericolele vin din afară, că, uneori, cele mai teribile amenințări vin din interior.

Cine era însă trădătorul? Și cum a ajuns un grup de rebeli curajoși, cu principii, ce reușiseră să-l sfideze pe Adolf Hitler timp de peste un deceniu, să cadă într-o asemenea capcană mortală?